85 години

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Том II

85 години

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

8-9 ноември 2021 г.

Том II

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Свищов, 8-9 ноември 2021 г.

Посветена на 85 години от създаването
на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ II

Международната научно-практическа конференция е организирана в изпълнение на проект №НФ-2-2021 „Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век – тенденции и предизвикателства“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2021

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Проф. д-р Марияна Божинова
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - председател
Проф. д. н. Борислав Борисов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Катя Личева
Доц. д-р Людмил Несторов
Доц. д-р Марина Николова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Силвия Костова
Доц. д-р Христо Сирашки

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Румен Ерусалимов - *председател*
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Любчо Варамезов - *председател*
Проф. д-р Анета Денева
Проф. д-р Атанас Атанасов
Проф. д-р Йордан Василев
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д-р Маргарита Богданова
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Александър Ганчев
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIO-ECONOMIC COHESION IN THE 21ST CENTURY: TRENDS AND CHALLENGES

Svishtov, 8th - 9th November 2021

Dedicated to the 85th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME II

The international scientific and practical conference has been organized as implementation of project SF-2-2021 "Sustainable Development and Socio-Economic Cohesion in the 21st Century: Trends and Challenges", financed with funds by Ordinance of the Ministry of Education and Science for encouraging scientific research

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2021

PROGRAM COMMITTEE
Prof. Mariyana Bozhinova, Ph.D.
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Borislav Borissov, D.Sc.
Prof. Bozhidar Bozhinov, D.Sc.
Prof. Stoyan Prodanov, Ph.D.
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, Ph.D.
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, Ph.D.
Assoc. Prof. Irena Emilova, Ph.D.
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, Ph.D.
Assoc. Prof. Katya Licheva, Ph.D.
Assoc. Prof. Lyudmil Nestorov, Ph.D.
Assoc. Prof. Marina Nikolova, Ph.D.
Assoc. Prof. Plamen Petkov, Ph.D.
Assoc. Prof Silviya Kostova, Ph.D.
Assoc. Prof Hristo Sirashki, Ph.D.

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D., Chairman
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovksi, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.
Head Asst. Asen Bozhikov, Ph.D.

EDITORIAL COMMITTEE
Prof. Lyubcho Varamezov, Ph.D., Chairman
Prof. Aneta Deneva, Ph.D.
Prof. Atanas Atanasov, Ph.D.
Prof. Yordan Vasilev, Ph.D.
Prof. Krasimir Shishmanov, Ph.D.
Prof. Margarita Bogdanova, Ph.D.
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Aleksandar Ganchev, Ph.D.
Assoc. Prof. Ventsislav Vassilev, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovski, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.

The published materials have been reviewed. The authors are responsible for the content and layout of their papers, the opinions expressed, the data used and the sources cited.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ II

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, ПЛАНИРАНЕ, МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА, БИЗНЕС ИНФОРМАТИКА

МЕЖДУНАРОДНАТА ПРОИЗВОДСТВЕНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ
В СЪВРЕМЕННИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕН БИЗНЕС
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 7

INTEGRATION PROCESSES IN INTERNATIONAL BUSINESS: DIAGNOSIS
OF PREREQUISITES, PARAMETRIZATION AND SIMULATION
D. Sc. Econ., Professor, Illya Khadzhynov, D. Sc. Econ., Professor, Maryna Savchenko
Docent, PhD in Economics, Mariia Shkurat 16

ТЕРИТОРИАЛНИ ПРОПОРЦИИ, ДИСПРОПОРЦИИ… КОХЕЗИЯ?
(ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ)
Проф. д-р Веселин Бояджиев 25

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ В КОНТЕКСТА НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
Гл. ас. д-р Весела Петрова, Доц. д-р Боряна Трифонова,
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова, **Проф. д-р Емил Димов** 34

ГРАДЪТ - ИКОНОМИЧЕСКИ КАТАЛИЗАТОР
ЗА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНА
Проф. д-р Константин Калинков 43

ПОЛИТИКИ (НЕ)ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА
Проф. д-р Маргарита Богданова 51

КОНЦЕПТУАЛИЗИРАНЕ НА СИСТЕМНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ОБРАТИ
Проф. д-р Никола Янков 59

INSTITUTIONAL CHANGES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION
OF AGRICULTURE TO INFLUENCE UKRAINIAN AGRO – EXPORTS
Assoc. Prof. Oksana Kiforenko, PhD 66

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ
КОМПЕТЕНЦИЙ БЕЛОРУССКИХ МЕНЕДЖЕРОВ
Доктор экономических наук, профессор Наталья Маковская 74

ПРОБЛЕМЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
Профессор, доктор экономических наук Вардан Бостанджян,
Кандидат экономических наук, д-р Армине Захарян, **Юлиана Акобян** 80

СЪВРЕМЕННИ МАРКЕТИНГОВИ АСПЕКТИ НА ПАЗАРА
НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Ваня Григорова ……..…….. 91

РОЛЯТА НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА
ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Корнелия Тодорова ……..……..…….…….. 100

УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА
КАТО ФАКТОР НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЕФЕКТИВНОСТТА
НА НОВА ПАРАДИГМА НА ИНДУСТРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Александър Александрович Сергеев …..……...…….……. 108

ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОЦЕСИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Анатолий Асенов …...…….…..……. 116

ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕГРЯВАНЕ И МОБИНГ
В ДИГИТАЛНА РАБОТНА СРЕДА
Доц. д-р Венета Христова …….……..……. 124

БИЗНЕС МОДЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Веселин Попов, Доц. д-р Петя Емилова ……..……. 132

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНФЛУЕНСЪР МАРКЕТИНАГА В БИЗНЕСА
Доц. д-р Виржиния Иванова …….……. 139

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ НА БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Галина Захариева …….……. 147

ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ – КЛЮЧОВ ФАКТОР
ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОМЯНАТА
Доц. д-р Георги Кондев ……..…….……. 155

ВЛИЯНИЕ НА TQM И ВЪНШНИТЕ РИСКОВЕ
ВЪРХУ ПРОЦЕСИТЕ СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОМЯНАТА В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Георги Кондев, Докторант Ирена Михайлова …….……..……. 164

ЕКОИНОВАЦИИ И РЕСУРСНА ЕФЕКТИВНОСТ
Доц. д-р Дафина Донева …..……. 172

ЕТИКА И ЕТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА –
МОДЕЛИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Евелина Парашкевова, Докторант Изабела Йонкова …….……. 179

МОДЕЛИРАНЕ НА ЕКСПОРТНАТА ПАЗАРНА ОРИЕНТАЦИЯ
Доц. д-р Здравко Любенов ……..……. 187

ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ НАГЛАСИ И НАВИЦИТЕ
ПРИ ПОТРЕБЯВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ
Доц. д-р Иван Марчевски, Ас. д-р Криста Нейкова ……..……. 191

РЕЦЕСИЯТА ПОРОДЕНА ОТ COVID-19 И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ
ЗА ПРОМЕНИ В БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Людмил Несторов ……..……. 199

РЕКЛАМНИТЕ АГЕНЦИИ В КОМУНИКАЦИОННИЯ ПРОЦЕС
Доц. д-р Пенка Горанова ……...…….……. 210

ЕФЕКТЪТ НА РОЗЕНТАЛ – КОНТРОЛНИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Пепа Стойкова, Доц. д-р Ирена Емилова ……...…….……. 218

ДИГИТАЛНАТА ЕКОСИСТЕМА – ТЕХНОЛОГИИ И БИЗНЕС МОДЕЛИ
Доц. д-р Петя Емилова, Доц. д-р Веселин Попов ……...……...……. 227

РАЗБИРАНЕ ЗА РОЛЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
В ПОСТИГАНЕТО НА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Румяна Златева ……..……. 234

НАМАЛЯВАНЕ НА РАСТЕЖА И ДЕСТАБИЛИЗИРАЩИ
ЕФЕКТИ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ГЛОБАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Румяна Златева, Доц. д-р Али Балканли ……..……. 241

ТЕОРЕТИЧНИ И ЕМПИРИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА КОМУНИКАЦИОННАТА
ПОЛИТИКА НА ТЪРГОВСКАТА СТРУКТУРА
Доц. д-р Христина Михалева, Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..……. 250

МЯСТО И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОЦЕСА ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОЕКТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОСТАНАЛИТЕ ПРОЦЕСИ
Доц. д-р Христо Сирашки ……..…… 259

УПРАВЛЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ В ИНДУСТРИАЛНОТО
ПРЕДПРИЯТИЕ В УСЛОВИЯТА НА КРИЗА
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова ……..……..…… 266

ДИФУЗИЯТА НА ИНОВАЦИИ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Даниела Илиева ……..……...…. 276

АЛГОРИТЪМ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ
В ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНСТИТУЦИЯ
Гл. ас. д-р Деница Загорчева ……....…. 284

УПРАВЛЕНИЕ НА КАРИЕРАТА –
ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева ……....…. 292

УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Елена Йорданова ……..…..… 298

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПЛАНИРАНЕТО
НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Елица Лазарова …….……..... 303

ГЛОБАЛНАТА ТЪРГОВИЯ С ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ
ПРОДУКТИ КАТО ДВИГАТЕЛ НА РАСТЕЖА
Гл. ас. д-р Ивайло Петров …….…..…. 312

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
ВЪРХУ ЦИФРОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова …….……..… 320

СТРАТЕГИЧЕСКА КОРПОРАТИВНА ОТГОВОРНОСТ –
ОСОБЕНОСТИ И ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Милен Динков …… 328

МЕДИКО-ГЕОГРАФСКАТА КОХЕЗИЯ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Нели Веселинова …… 335

СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС В КОНТЕКСТА
НА ПАНДЕМИЯТА ОТ КОВИД-19
Гл. ас. д-р Недялко Несторов ……..…..…… 343

КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ
КАТО КОМПОНЕНТ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ –
ВЗАИМОВРЪЗКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Гл. ас. д-р Станислава Стоянова …….……. 349

ИНТЕГРИРАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ КАТО ИНСТРУМЕНТ
ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНВЕРГЕНЦИЯ МЕЖДУ РЕГИОНИТЕ
Ас. д-р Мариела Стоянова …….……. 357

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ ПРИ КРИЗА - СЪВРЕМЕННИ
ИЗМЕРЕНИЯ И ВЪЗМОЖНИ БИЗНЕС РЕШЕНИЯ
Ас. д-р Надежда Стефанова ……..…. 363

РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА РЕКЛАМНИЯ ПРОЦЕС В АГРОБИЗНЕСА
Ас. д-р Пламен Петров ……..……. 371

INTERNATIONAL ENTREPRENEURSHIP IN THE NEXT NORMAL:
CHALLENGES AND OPPORTUNITIES
Sen. lect. Margarita Mihaylova, PhD …….…….. 378

СИСТЕМИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА МАРКЕТИНГОВАТА
ДЕЙНОСТ В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Д-р Ралица Янева …….…. 385

ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ НА МЪРЧАНДАЙЗИНГОВОТО ПРОДУКТОВО НИВО ПОСРЕДСТВОМ МАТРИЦАТА ARTHUR D. LITTLE – A. D. L.
Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..... 393

THE IMPACT OF ELECTRONIC HUMAN RESOURCES MANAGEMENT PRACTICES ON ACHIEVING COMPETITIVE ENTREPRENEURSHIP FOR BUSINESS ORGANIZATIONS
Mohamed Mostafa Ali AlBaz, PhD, Lecturer,
Adham Said Ali Ibrahim, MSC, PhD Student ……..……..… 401

УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТНИ ЕКИПИ В МУЛТИПРОЕКТНА СРЕДА
Докторант Боян Врančев ……..…….. 409

ИНОВАЦИИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА „ЗЕЛЕНИ“ ПОЛИТИКИ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО
Докторант Владо Божилов ……...……..……. 416

КОНФЛИКТИТЕ В ОРГАНИЗАЦИЯТА И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
Докторант Мария Велкова ……..… 425

ОТРАСЛИ НА ИКОНОМИКАТА

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИЯТ ТУРИЗЪМ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ
Проф. д-р Марияна Божинова ……..… 435

ИНДУСТРИАЛНА ПОЛИТИКА В ДЪРЖАВИ С РАЗВИВАЩИ СЕ ПАЗАРИ В КОНТЕКСТА НА ИНДУСТРИЯ 4.0
Проф. д.ик.н. Евгений Савелев, Проф. д.ик.н. Виталина Куриляк …….…….. 443

ОСОБЕНОСТИ НА ФОРМИРАНЕ НА МЕХАНИЗМА НА УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНО ОТГОВОРНИТЕ КОМПАНИИ ВЪВ ВЕРИГАТА НА ДОСТАВКИТЕ
Проф. д-р Анета Денева, Докторант Рустам Асланзаде ……..... 451

БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ КАТО АТРАКТИВНИ НИЪРШОРИНГ ДЕСТИНАЦИИ
Проф. д-р Любчо Варамезов, Кармен Врančев ……... 457

ДИГИТАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА – ИНСТРУМЕНТ НА УПРАВЛЕНСКОТО КОНСУЛТИРАНЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА СМАРТ ТУРИЗМА
Доц. д-р Николай Цонев, Докторант Данаил Алеков ……..…….. 464

ВЛИЯНИЕ НА КРИЗИСНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪРХУ ТЪРГОВИЯТА НА ДРЕБНО
Доц. д-р Венцислав Перков ……. 472

ЗНАЧИМОСТ НА АГРАРНИЯ СЕКТОР ЗА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Виолета Блажева …….…….. 480

НОВИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯ БИЗНЕС
В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Доц. д-р Искра Пантелеева ……..….. 488

ТУРИЗЪМ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Доц. д-р Любка Илиева ……..….. 497

ФОРМИРАНЕ НА СЕНЗОРНИ ИЗЖИВЯВАНИЯ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
ПАКЕТИ КАТО ФАКТОР ЗА ЗАВРЪЩАНЕ НА ТУРИСТИТЕ
В ДЕСТИНАЦИЯТА
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Ралица Георгиева ……..… 505

БИЗНЕС ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОДУКТИТЕ ПО ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО ИМ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Стилияна Басмаджиева ……. 513

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ АГРАРЕН СЕКТОР
В УСЛОВИЯ НА ТРАНСФОРМИРАЩА СЕ
КЪМ УСТОЙЧИВОСТ ИКОНОМИКА
Доц. д-р Марина Николова ……..…… 523

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВ КООПЕРАТИВЕН
МОДЕЛ В БЪЛГАРСКОТО СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Доц. д-р Маруся Линкова ……..….. 532

ИЗИСКВАНИЯ ОСИГУРЯВАЩИ ЗДРАВОСЛОВНИ
И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД В ЦЕХОВЕТЕ
ЗА КОНФЕКЦИОНИРАНЕ НА ОБУВНИ ИЗДЕЛИЯ
Доц. д-р Николай Карев ……..……. 539

ТЪРГОВИЯТА НА БЪЛГАРИЯ С ТРЕТИ СТРАНИ –
АНАЛИЗИ И ТЕНДЕНЦИИ
Доц. д-р Петранка Мидова ……..…… 547

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА ПАКЕТИ ОТ АКЦИИ
Доц. д-р Светослав Илийчовски ……..... 555

ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕКСТИЛНАТА ИНДУСТРИЯ
В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Сергей Найденов, Докторант Калин Петров Киряков …….. 564

ОМНИКАНАЛНАТА ИНТЕНЗИВНОСТ НА АСОРТИМЕНТНО ПРЕДЛАГАНЕ
КАТО ДЕТЕРМИНАНТА НА ПОТРЕБИТЕЛСКАТА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ
Доц. д-р Симеонка Петрова …. ……...571

КООПЕРИРАНЕ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ ЗА УСТОЙЧИВ
РАСТЕЖ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Славена Стоянова ……..…… 579

РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА И ПРОГРАМИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ
ТЕРИТОРИЯТА И ТУРИЗМА В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Тихомир Личев ……. 587

СОЦИАЛНАТА КОХЕЗИЯ – ХАРАКТЕРИСТИКИ
И ТЕОРЕТИЧНА РАМКА
Гл. ас. д-р Ваня Ганева ……..….. 595

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА БЕЗОТГОВОРНОСТ
Гл. ас. д-р Емил Николов …… 603

ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В ТЪРГОВСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ –
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова …… 611

ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ ЗА ТЪРГОВИЯ НА ДРЕБНО –
ОБЛАЧНА БАЗИРАНА ТОЧКА НА ПРОДАЖБА
Гл. ас. д-р Иван Маринов …… 619

КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА - МОДЕЛ ЗА ПОВИШАВАНЕ
УСТОЙЧИВОСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева ……... 625

ДИНАМИКА В ЗАЕТОСТТА НА ЛЕГЛОВАТА БАЗА ПО БЪЛГАРСКОТО
ЧЕРНОМОРИЕ ЗА ПЕРИОДА 2019-2021г.
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова……632

ПРИЛОЖЕНИЕ НА СКЛАДОВИТЕ СИСТЕМИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА
ТЪРГОВСКИТЕ ПРОЦЕСИ ПРИ ОМНИКАНАЛНИ ТЪРГОВЦИ
Гл. ас. д-р Марияна Кътева…….. 638

ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Гл. ас. д-р Павлин Павлов ……..……645

ПЛАНЪТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – СМЯНА НА ПРИОРИТЕТИТЕ
В ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР
Гл. ас. д-р Петя Коралова-Ножарова, Гл. ас. д-р Щерьо Ножаров…….……651

МРЕЖОВИ ВЕРИГИ НА ДОСТАВКА В АГРОБИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Радка Ненова ……..…….…….659

ДИНАМИКА И РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДИТЕНОСТТА
НА ТРУДА В СЕКТОР УСЛУГИ
Гл. ас. д-р Силвия Господинова …….……...667

СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева ……..……675

ФОТОВОЛТАИЧНИТЕ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТА
НА ЗЕЛЕНАТА СДЕЛКА
Гл. ас. д-р Явор Станев ……681

ТЕРИТОРИАЛНА КОНЦЕНТРАЦИЯ НА СЕКТОР НЕДВИЖИМА
СОБСТВЕНОСТ И ФАКТОРИТЕ, КОИТО МУ ВЛИЯЯТ
Гл. ас. д-р Яна Стоенчева ……..….. 686

ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИТЕ
НАМЕРЕНИЯ НА МЛАДИТЕ
Ас. д-р Ивайло Костов ……..695

НАЧИНИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ДРЕБНИЯ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ
БИЗНЕС В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА СЛЕД COVID-19
Ст. преп. Елка Узунова ……702

ПРОИЗВОДСТВО НА ВОДОРОД ЧРЕЗ ЯДРЕНИ ЦЕНТРАЛИ –
ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Д-р Борислав Боев ……...……..708

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ТРЪЖНИТЕ ПРОЦЕДУРИ В УПРАВЛЕНИЕТО
НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ – АКЦЕНТИ И ПРОБЛЕМИ
Доктор Валери Велковски ……..…….716

ПРОГРАМАТА ЗА ПРОФИЛАКТИКАИ РЕХАБИЛИТАЦИЯ
НА НОИ КАТО ЧАСТ ОТ ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА
ЗА ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
Доктор Кристина Георгиева ……..725

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО КОХЕЗИОННАТА
ПОЛИТИКА ПРЕЗ XXI-ВЕК
Докторант Айтен Сабри …….. 733

ЗЕЛЕНАТА ИКОНОМИКА И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО
Докторант Александър Личев ……740

ПРИКЛЮЧЕНСКИЯТ ТУРИЗЪМ КАТО НЕРАЗДЕЛНА
ЧАСТ ОТ СВЕТОВНИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Виктория Янакиева ……..748

НЕГАТИВНИ ПРОЯВЛЕНИЯ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО
НА МЕДИЦИНСКИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Десислава Александрова ……..754

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПОДХОД ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА
ЗА СЕРИАЛИЗАЦИЯ НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ ОТ СТРАНА НА ООП
Докторант Димитър Райчев ……761

МЕДИКО-ГЕОГРАФСКАТА КОХЕЗИЯ В БЪЛГАРИЯ

Гл. ас. д-р Нели Веселинова[1]

Резюме: *У нас има растящи различия при осигуряването на населението с лечебни и здравни заведения и с медицински персонал. Сближаването и уеднаквяването на показателите, свързани със здравните грижи за населението, е основна цел на здравната политика. Задълбочаващите се различия в модела „Център-периферия“ влошават демографската ситуация и обезлюдяването.*

Ключови думи: *кохезия, медицинска география, България, здравеопазване*
JEL: R 5; R 58

MEDICO-GEOGRAPHICAL COHESION IN BULGARIA

Head Assist. Prof. Neli Veselinova, PhD[2]

Abstract: *There are growing differences in the provision of the population with medical and health facilities and medical staff in our country. The convergence and harmonization of indicators related to health care is a key goal of health policy. The differences in the Center-Periphery model deteriorate the demographic situation and depopulation.*

Key words*: cohesion, medical geography, Bulgaria, healthcare*
JEL: R 5; R 58

1. Въведение

Същността на кохезионната политика се състои в това да намали икономическите и социалните различия и да насърчи устойчивото развитие (https://ec.europa.eu/regional_policy/bg/funding/cohesion-fund/, н.д.) на държавите – членки на ЕС. Това желание за сближаване е похвално, но целта, за съжаление, е неизпълнима към момента. Може да се каже, че териториалната съставяща на социално-икономическите различия е онази географска кохезия, която сме посочили в заглавието. В потвърждение на нашето твърдение, Патарчанов (2017) пише: „Резултатите и слабостите на провежданата политика на сближаване насочват вниманието върху факта, че макар и да е допълнена от териториалността политиката не е постигнала в пълна степен своите цели.“ (Патарчанов, 2017)

Терминът „кохезия“ не е нов, но въпреки това остана модерен през годините. Той има латински произход, използва се от редица науки – география, физика, икономика и други. Икономическото, социалното и териториалното сближаване на страните-членки на ЕС е много хубаво, но се отнася

[1] n_veselinova@mail.bg; Софийски Университет „Св. Климент Охридски“
[2] n_veselinova@mail.bg; Sofia University „St. Kl. Ohridski“

до сферата на пожеланията. Различията между България и останалите държави от ЕС и различията по територията на страната във връзка със здравеопазването са много големи. Медико-географската кохезия може да бъде причислена както към икономическата, така и към социалната и към териториалната кохезия. Тя представлява намаляване на различията между отделните региони на страната в областта на достъпа на населението до медицински услуги и, разбира се, повишаване на тяхното качество. Териториалните неравенства в България са много показателни за качеството на живот на населението. Липсата на достъп до медицински услуги, некачествените дейности и липсата на медицински персонал водят до висока степен на заболеваемост, включително на скрита заболеваемост последвана от високо ниво на смъртност и ниска продължителност на живота. Населението на 1 лекар, зъболекар или медицински специалист по здравни грижи също е от значение. Колкото е по-малък броят на хората на 1 медик, толкова по-качествено ще бъде обслужването.

По принцип кохезията може да бъде белязана и с положителен и с отрицателен знак. Почти винаги изследователите приемат, че кохезията може да бъде само положителна, т.е. по-слабите, по-изоставащите да достигнат в развитието си водещите. Различните видове кризи - природни катаклизми, обществени конфликти или толкова конфликтният напоследък коронавирус водят и до отрицателна кохезия. Тя е в случаите когато високите водещи стойности бързо губят сила и се сближават с по-ниските стойности. У нас тази кохезия се наблюдава в много селища с едностранчиво развита индустриална икономика. В близкото минало като резултат от затварянето на водещото местно индустриално предприятие, селището-център бързо губи население и различията с периферните селища намаляват бързо. От сферата на здравеопазването, подобен е примерът със закриването на аптеките.

2. Методи и методология

Структурата на предложената разработка обхваща въведение, методи и методология, резултати и последващ анализ, дискусия и заключение.

Обект на изследване е сближаването между регионите и областите в страната във връзка с медицинските грижи за населението, а предметът – процесите, свързани с тези грижи.

Основната цел на настоящия труд е да се изясни същността на медико-географската кохезия и отчасти да се анализира проблемът с териториалните различия в осигуреността с медицински кадри в страната. Разгледани са броят на лекарите, лекарите по дентална медицина, медицинските специалисти по области и региони и са изчислени брой души, които се падат на 1 медицински специалист.

Получаването на информация е извършено по различни методи. Основните методи за набиране на информация са: сравнителен, ретроспективен анализ, статистико-демографски метод, анализ и синтез.

Важен традиционен метод е сравнението. Чрез него се измерва разликата между високите и ниските стойности по територията когато показателите имат едно и също съдържание. Особено внимание трябва да се проявява когато различните медицински и здравеопазващи дейности, за да се съизмерят, се остойностяват финансово. Например евентуалното сравнение между работата на един лекар по вътрешни болести и на друг лекар по дентална медицина, измерено в парична стойност, е погрешно, независимо дали имаме сближаване или растеж на различията.

В основата на географската политика на кохезия лежат методите на географския анализ и синтез. Те са взаимно свързани и се използват заедно. Именно използването на тези методи надгражда статистическия териториален анализ и го превръща в полезна за управлението география.

Основни информационни източници на настоящето изследване са данни от НЦОЗА и НСИ. Ограниченията и проблемите произтичат главно от липсата на статистически данни. Очерта се нуждата от статистическа информация на общинско равнище и на ниво селище. Редно е да спомена, че са необходими допълнителни данни и изчисления за да бъде завършено изследването, което ще е цел на бъдещи разработки. Въпреки това, дори само от посочените брой лекари и зъболекари ясно се виждат проблемите, свързани с медицинското обслужване на населението.

По проблемите, свързани с кохезията са работили много специалисти- Бояджиев (2013), Патарчанов (2017), Доков (2014), Зарков (2017) и други.

По въпросите на сближаването преди членството на България в ЕС работи Бояджиев. Според него: „Евроинтеграцията на страната в регионалното развитие има своите специфики. От една страна са българските разбирания за големите междутериториални контрасти на регионално и на локално равнище. От друга страна и европейската статистика, която сочи България за страна с малки междутериториални различия. Последните имат задържаща роля и у нас. Това прави общоевропейската политика за сближение (кохезия) необходима и в България.“ (Бояджиев, 2002)

Анализ на общественото здраве и коментар на състоянието на здравната система в страната прави Симеонов. Според него: „Съвременният етап в развитието на България е белязан от непрекъснатата дискусия относно същността, състоянието, промените и перспективите пред общественото здраве.“ (Симеонов, 2014)

Обществените промени, които се извършиха в страната след 1989 г. се преплетоха с негативните демографски промени. Все още е трудно да се

определи до каква степен въпреки влошаващите се демографски показатели се мотивират положителни промени в географската организация на здравеопазването и медицината.

3. Резултати и дискусия

Основният проблем на здравеопазването в България е липсата на загриженост за населението. Проблемът с доверието на пациентите към медицинския персонал и на медицинския персонал към пациентите е виден от дълго време. Проблемът с липсата на болнични заведения с квалифициран персонал, липсата на висококачествена апаратура за диагностика, липсата на приемливи условия в здравните заведения (а дори и да ги има, населението не ги посещава) изпраща например онкоболни пациенти от Видин, Сандански, Девин и други населени места да търсят помощ в онкоцентровете в град София. Често обект на избор за лечение са клиники в Турция, Израел, Германия и други държави. Като доказателство за качеството на нашето здравеопазване в тази област може да посочим броя на чуждестранните граждани, които съзнателно избират и идват в България за да се лекуват.

Българското здравеопазване има традиционната политика на количествено и качествено разширение, както в броя на кадрите, така и в тяхната дейност. Реалността по територията, обаче, се различава от намеренията.

В Таблица № 1 е показан медицинският персонал по статистически райони и области към 31.12.2020 г.

Към 2020 г. най-малък брой население на 1 лекар по дентална медицина се пада на област Пловдив, а на 1 лекар - София-столица. Най-голям брой население на 1 лекар наблюдаваме в област Кърджали, а на 1 зъболекар – в Софийска област.

Наблюдаваме растящи различия в здравеопазването между регионите, приемлив брой на специалисти в централните, градските територии и липса на такива в периферните райони. От данните се вижда, че броят на населението на 1 лекар намалява, което е предпоставка за по-качествено обслужване. Дали наистина е така? Тук са разгледани само количествени различия. Необходими са данни, които да установят евентуалните качествени промени. Например равнището на квалификация на медицинския персонал (лекари без специалност, с една или две специалности), промените във възрастовата структура на медицинския персонал и на населението и неговата заболеваемост и последващата нужда от здравни грижи и лекарства. Данни за заболеваемостта сред медицинския персонал (по месторабота) също би била от много голяма полза.

Таблица № 1

Население на 1 лекар и 1 лекар по дентална медицина по статистически зони, статистически райони и области по избрани години

Статистически зони	**Население на един**					
Статистически райони	**лекар**			**лекар по дентална медицина**		
Области	**2010**	**2015**	**2020**	**2010**	**2015**	**2020**
Общо за страната	269	246	233	1164	999	946
Северна и Югоизточна България	291	275	263	1490	1276	1210
Северозападен	258	235	221	1553	1356	1351
Видин	288	281	286	1008	903	944
Враца	281	256	264	1792	1387	1359
Ловеч	247	250	264	1409	1252	1303
Монтана	330	313	286	1844	1715	1567
Плевен	217	184	158	1685	1500	1487
Северен централен	337	313	301	1516	1364	1279
Велико Търново	332	331	313	1392	1250	1110
Габрово	272	252	265	1228	1154	1138
Разград	403	382	338	2171	1891	1800
Русе	328	287	268	1434	1268	1230
Силистра	399	355	363	1966	1798	1670
Североизточен	269	266	251	1436	1130	1018
Варна	213	214	196	1110	845	764
Добрич	377	383	374	1763	1642	1456
Търговище	350	347	350	2243	2095	1804
Шумен	329	325	337	2002	1583	1520
Югоизточен	311	292	289	1469	1304	1283
Бургас	377	327	300	1602	1408	1375
Сливен	346	337	344	1566	1396	1437
Стара Загора	233	227	236	1306	1152	1070
Ямбол	371	357	366	1430	1303	1475
Югозападна и Южна централна България	269	244	224	971	850	805
Югозападен	255	234	212	963	863	826
Благоевград	375	326	333	1314	1125	978
Кюстендил	297	288	284	1278	1115	1070
Перник	366	373	320	1132	916	866
София	261	271	270	2236	1852	1863
София (столица)	225	204	180	786	732	711
Южен централен	291	261	245	983	833	774
Кърджали	383	375	411	1396	1220	1237
Пазарджик	349	321	279	1384	1188	1127
Пловдив	238	207	193	758	627	580
Смолян	347	342	328	1105	988	828
Хасково	362	343	333	1318	1238	1183

Източник: www.nsi.bg

Към 31.12.2020 г. медицинските специалисти по здравни грижи в страната са 44 676 д. или на 1 специалист в страната се падат 155 д. Югозападният и Южният централен регион разполагат с най-висок общ брой специалисти – съответно 13 689 д. и 8 687 д. Северният централен регион е с най-малък брой медицински специалисти по здравни грижи – 4 486 д. От областите – Видин (81 212 д.) е с най-нисък брой (394 д.), а София – столица (1 308 412 д.) – с най-висок брой (9 891 д.). Това означава 206 д. на 1 медицински специалист за област Видин и 132 д. за област София-град. Различията са големи, а след като добавим и качеството и условията за работа, възможностите, желанията и реалностите, кохезията изглежда много трудна за реализация.

Истината е, че докато имаме достъп само до подобни данни няма да можем да извършим качествен медико-географски анализ. Бъдещите анализи може да се съсредоточат в няколко направления: Едното направление е да се отчита по места средната продължителност на живота. Второто: да се разгледа взаимносвързано най-ниските и най-високите стойности и да се проследят във времето и по територията техните различия. Третото – сравнението с ЕС или поне с Гърция и Румъния, които са членове на ЕС.

По места трябва да бъде отчита болестността и заболеваемостта на населението. Достъпът до данните по пол, възраст, етнос и други трябва да бъде публичен.

Целта е желаната от ЕС и българските власти географска кохезия да се превърне в политика, която да бъде силно оръжие срещу влошаващата се демографска картина в страната. Не бива да забравяме общата заболеваемост на населението, професионалната и административната натовареност на медицинските кадри, както и обезлюдяването, изразено в изчезването на цели селища, закриване на училища и медицински практики по места. Внимание трябва да бъде насочено към създаването на здравната карта.

За съжаление, липсата на здравна карта е и вследствие на скромните възможности на българската медицинска география. Тя все още е в плен на старите социално-икономически представи за обществото и не оценява действителната значимост, необходимостта и ползата от медико-географски проучвания. При тях например като централен стои въпросът как се отразява на българското здравеопазване и медицина в географски план навлизането на частната собственост. В българските измерения на географския модел „Център-периферия“ населението от периферията постоянно намалява, става все по-болно, нуждае се от повече грижи и от повече лекарства като количество и цена. В същото време в географията на медицинските практики ясно личи оттеглянето им от периферията в полза на центъра. И докато по селата вече няма никаква медицинска дейност, то в най-големите градове и особено в София има безспорно пресищане в количествено отношение. Това е разминаването между теорията и практиката. Теорията, проповяд-

вана от политиката, желае сближаване (кохезия), но практическите реалности са точно обратните. Дали една от причините за това е не е грубото навлизане на икономиката и желанието за печалба? И дали болният трябва да ходи при лекаря или обратно? По този централен социален въпрос се мълчи, а той е особено актуален в наши дни по време на кризата, свързана с короновируса. Дали на малкото лични лекари трябва да се пишат по хиляди души потенциални пациенти и те да чакат пред кабинета? Дали възрастните бедни и болни жители на малките селища трябва да пътуват с часове и километри за да бъдат прегледани или да си закупят лекарства? Дали не трябва да обърнем посоката на движение и лекарите и лекарствата да отиват при болния?

При тежките социално-значими заболявания проблемите са видни и ясни, но днес какви изследвания и проучвания се правят на децата с езикови нарушения в страната, например? Според Янчева – Велинова и Митова: „Специфичното езиково нарушение (СЕН) е разстройство на развитието, при което децата изостават от своите връстници в езиковата продукция и разбирането без никакви очевидна причина (Bishop, 1997).“ (Янчева – Велинова, 2020). Тук възниква въпросът дали този проблем, например, се забелязва от здравните работници възможно най-рано? И, ако в София имаме специалисти, които могат да извършат подобни проучвания, дали на 30 км от столицата имаме подобен специалист? А в останалата част на страната? Проблемът започва да се коментира едва когато вече не може да се крие. А целта е превенция и/или ранна диагностика...

Заключение

Медико-географската кохезия на този етап от социалното и икономическото развитие на страната трудно би се постигнала. Проблемите са много дълбоко вкоренени и повечето от тях не биха се решили с лекота. Въпросите, свързани с липсата на медицински кадри, тяхната компетентност, достъпа до здравни заведения, проблемът с липсата на профилактични прегледи и изследвания не получават нито отговори, нито действия в подходящата насока.

На тези и други подобни проблеми обществото търси отговор и решение и ние се надяваме, че медицинската география ще има своя принос в решаването на важните проблеми, свързани със здравеопазването.

Използвани източници

Бояджиев, В. (2002) Регионалните контрасти като бариера пред евроинтеграцията. Сб: Алтернативи за България, 26-37. https://www.uni-sofia.bg/var/ezwebin_site/storage/original/application/5bc5a4a3e9a345f20f63b37c18042beb (09.09.2021 г.; 15:17)

Бояджиев, В. (2013) Икономгеографските приоритети на българското земеделие. Парадигма, С.

Доков, Хр. (2014) Оценка на въздействието на кохезионната политика като инструмент за оптимизиране на регионалното развитие в страните от Европейския съюз. Дис. труд, С.
Зарков, В. (2017) „Оптимизиране на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие чрез икономгеографски анализ" https://www.uni-sofia.bg/index.php/bul/universitet_t/fakulteti/geologo_geografski_fakultet/specialnosti/doktoranti/pridobivane_na_obrazovatelna_i_nauchna_stepen_doktor/arhiv/vasil_ivanov_zarkov_geologo_geografski_fakultet, Дис. труд, С.
Патарчанов, Пл. (2017) Индустриално депресивни райони. С.
Симеонов, Д. (2014) География на общественото здраве в България. Социални аспекти. Изд. „СТИКЕРИ-БЕ", ISBN 978-619-90173-1-9
Янчева - Велинова, Л., Ек. Митова (2020) Честота и разпространение на специфичното езиково нарушение при българските деца в предучилищна възраст. Knowledge – International Journal, Vol.43.4, 819 – 824
Bishop, D. (1997). Uncommon understanding: Comprehension in specific language impairment. Hove: Psychology Press.
https://ec.europa.eu/regional_policy/bg/funding/cohesion-fund/ (09.08.2021 г.; 13:11)
www.nsi.bg (21.08.2021 г.; 12:29)
https://ncpha.government.bg/ (21.08.2021 г.; 12:39)